NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik Dr. Janez Bleiweis.

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V sredo 2. marca 1853. *List 18.*

Podobe življenja.

Pri studenčki je sedelo
Ljubeznjivo detice,
In je gledalo veselo
Teči valčke sreberne.
Bili so mi podarjeni
Taki dnevi nekedaj,
Kakor čist vir neskaljeni,
Pa pretekli so sedaj.

Za potokam se sprehaja
Zal mladeneč ne misleč,
Da za valam val odhaja,
In se ne vračuje več.
Tako mine čas mladosti,
Dan za dnem se posloví,
Tako zginejo sladkosti,
Od nikoder sem jih ní.

Poleg reke mož postava,
Gleda njeni silni tek,
Tam se v tmíne zakopava,
Tam ji stopa hrib navprek.
Človek dela in se vpíra,
Ne miruje noč in dan;
Marsikaj mu pot zavíra,
Mnogokrat je goljufan.

Starček kraj morjá počíva,
Kjer se vode stekajo;
Solza mu oko zalíva,
Ker mu leta minejo.
Kakor se čez sinje morje
Unstran vidi boljši kraj,
Tako pa življenje gorje
Kaže tam presrečni raj.

P. H.

Bratovšnja sv. Florjana *za Štajarsko, Krajnsko in Koroško o preteklem letu 1852.*

Od leta do leta nagovarjajo „Novíce“ hišne gospodarje, da bi k pogorelski družbi pristopili, in svoje pohištva pred nesrečo ognja zavarovali, toda pri veliko gospodarjih je vsak nasvèt k pristopu le glas vpijočiga v pušavi!

Danes prinesemo pa po vsakoletni navadi razgled vzajemne Gradške pogorelske družbe, ktera že dokaj let Štajarce, Krajnce in Korošce v svojo bratovšnjo sprejema. Po naznanilu, ki ga je vodstvo imenovane bratovšnje te dní na svitlo dalo, se vidi, da je na Krajnskim lani manj deležnikov k družbi pristopilo, kakor predlanskim.

V letu 1852 je znoviga 2831 hišnikov v bratovšnjo sv. Florjana pristopilo, namreč: iz Štajarskiga 1960, — iz Koroškiga 416, — iz Krajnskiga pa 455.

Lansko leto je bilo 6477 pohištev znoviga zavarovanih za 2 miliona 786.075 fl. zavarovane vrednosti, in za 3 milione 653.450 fl. klasne vrednosti; iz tega se vidi, da se omenjena družba na vse kraje vedno razprostira.

Celo premoženje, ki je bilo do lanskiga leta pri omenjeni bratovšnji zavarovano, znese 65 milionov 543.325 fl. Kaj ne, dragi moji gospodarji! to je pač lepo število, ktero gotovo vsaciga deležnika razveselí, ker vidi, kako se je ta koristna družba razširila.

Omenjena družba je pogorelcam pretečeno leto za škodo zavarovanih pogorelih poslopij 178.786 fl. in 22 kr. povernila, in sicer Štajarcam 101.228 fl., Korošcam 42.999 fl. in Krajncam pa 34.559 fl. in 22 kr.; vsiga skupej tedaj 70.426 fl. in 22 kr. več od lanskiga leta; zavoljo tega se je tudi letašnje leto plačilo od lanskiga za 5 kr. povikšalo in se bo od stó goldinarjev klasne cene za tekoče leto po 18 krajcarjev plačevalo.

To plačilo se mora pa vsako leto do zadnjiga marca, ali pa 10 dní po sv. Jožefu pogorelskim oskerbnikam plačati. Tisti deležnik, kteri ta čas plačati zamudí, po svoji nemarnosti pravíco do družbine pomoči o nesreči zgubí. Razun tega je omenjena družba lansko leto 464 fl. takim ljudém podarila, ki so se pri ognji serčno obnašali in čversto gasiti pomagali.

Z njeno pomočjo je bilo preteklo leto 297 pohištev, ki so bile poprej s skodlami krite, z opeko (ceglam) pokritih, 140 so jih pa namesti s slamo, s skodlami pokrili; 94 zidanih opažev, 57 varnih dimnikov, in 14 strelnih odvodov napravili in 73 pohištev pa na boljši prostor postavili.

Hišni gospodarji! iz pričijočiga dokaza vidite, kako koristna je ta bratovšnja in koliko lepiga denarja je preteklo leto nesrečnim pogorelcam povernila. Pristopite k nji, ako vam je za svoje pohištva mar, in ne zgovarjajte se na to ali uno reč, da vas nesreča ognja ne prehití, in da, ako na beraško palico pridete, vsaj od ene strani gotoviga pomočka imate.

Zimsko spanje prirode.

(Konec.)

Mravlje po priliki nekterih kebrov prespejo zimo v podzemeljskih hodih svojiga stanovanja.

Bučele si obderžé v čebelnjaku toliko toplote, da ne oterpnejo; če je zunaj 4° R. gorkote, je imajo oné 24°—27° v panji.

Polži se že dolgo pred zimo k spanju pripravljajo. Zalezejo se v zavetja, pod kako germovje ali kake groblje, pod svoj apnéni dom se skerčijo, pred kterim umetno obrambo napravijo, ki jih pred burjo v spanju varuje. Tako ostanejo

skoz 4 mesce brez hrane, brez giba, dokler da pomladno solnce zopet gorko sije. Prav umetne so njih priprave k zimskimu spanju. Ko se pervi mraz o listopadu pokaže, se jenjajo pasti, zlezejo na kako višinico, se na kup zberejo in si primernega kota izberejo. Popred si čeva in želodec izpraznejo, ter se potem s pomočjo svojih mesnjatih nog pod kakem listjem ali mahovjem ali pa pod travo v zemljo zarijejo. Na peno njih nog namreč se zemlja prilepi, ktero tako za stranske stene nanosijo; tako si krog sebe napravijo zid, kteri le samo še stropa nima. Komaj so z berlogom gotovi, zopet nogo pod svojo streho spravijo, veliko pen se koj zunaj nabere, ktere se v apnéno lupinico, ki jim kot vrata služi, sterdijo. Za tem drugo, tretjo ali kakor je zima, tudi četerto steno naredé, med vsaktero nekoliko sape pustivši, od ktere potem čez zimo pri življenji ostanejo. V skalnih razpokih, kadar jih milo solnce obsije, se iz spanja predramijo, steno za steno prerijejo, od zraka, kterega so popred v sredi pustili se živé, dokler zopet do belega dné pridejo.

Ozrimo se zdaj, kako je pod ledeno skorjo ribnikov, rek in potokov, kteri so včasih do malega vsi zamerznjeni.

Ribe pozimi kakor poleti veči del ostanejo brez navadnega zimskega spanja. Vidi se jih v časih kakor bučele cele trope v kakem kotičku zabasanih, da se ložeji zime obranijo. Tako povsod edinost sili v bran stojí. Kadar pa voda do dna zmerzne, oterpnejo tudi ribice kakor druge živali, — tudi one pospavajo. Tako zmerzle se zamorejo iz leda izsekati, in od kraja do kraja po suhim prenašati, brez da bi jim škodovalo. Kadar se pa led raztaja, se ribe zopet zavejo. V manjših ribnikah je pa zlo škodljivo, če je voda delj časa zmerznjena, ker od zraka odločene se lahko zadušijo. Zato navadno o takih primerljejih v led jame vsekajo, da vedno čisti zrak do rib zamore.

Žabe se zalezejo v mlake, oterpnejo, in brez hrane, brez dihanja tako celo zimo obstojé. Pa glej, tù v spanju pokojno počivati gada, pisaniga sovražnika krot, kterim se ni treba bati, ako tudi blizo njih v spanju prezimuje. On, kakor martinčki, zaleze, kakor globoko mogoče v zemljo, kamor mraz svoje ledene desnice več ne stega, se v klobčič zvije in tako mirno prihodne spomladi čaka.

Ptiči, ki imajo toplo kri in posebno gibčno telo, sploh niso zimskemu spanju vdani, ker nekteri vkljub snegu in ledu krog naših stanov prezimujejo, večji del pa, ko severni piš zagrozí in listje na drevjih bledeti počenja, v toplejši kraje, kjer lepši solnce sije, pred nepriljudnem orjakom bežé. Pa nektere tudi sneženi gost prehití in v resnici najdemo vlastovke zmerzle, terde ko kamen, na videz brez najmanjši iskrice življenja, večkrat kraj potokov in rek v njih zimskem spanju. Če hočete ubožcam življenje ohraniti, ne nosite jih v toplo izbo, da se prehitro ne zbudé in potem gotove smerti ne poginejo.

Preglejmo še nektere kote, kteri sesavcam za berlog in ubežišče služijo. Tako prezimujejo jazbec, jež, vsi netopirji, skriček (Hamster) in medved. Njih berlogi so pod zemljo med koreninami gojzdnih drevés, v duplah starih bukev in hrastov, v kakem zidovju, v opušenih razvalinah in v enacih kotih. V berlogih najdemo četveronožce v klobčič zvite, glavo skerčeno, zadnje noge do nosá. Tako najdemo v zemljo zakopanega ježa tako brezčutljivega, da, če ga tudi dobro v šetine dregneš, nobenega znamnja življenja od sebe ne dá; če ga pa prineseš v gorko sobo, bo kmalo lesti počel; pa čez malo časa se v njem zopet potreba počitka v zimskem spanju zbudí, in s hudo tirja svoje svobode, da mu je mogoče se zopet v zemljo k mirnemu spanju podati.

Skriček (Hamster) je proti njemu prav pojedúh; celo leto nabira hrano, ki jo na jesen v svoje prezimišče nanaša, ž njo se pita do zadnjega trenutka, dokler ga zimsko spanje premami, in, kadar se le nekoliko predrami, je perva njegova skerb za hrano. Jazbec enako zimo prebije in hodi svojo žejo gasit. Netopirji svojega kraja ne zapusté; na zvonicih, pod strehah ali v kakem zidovju se včasih najde celo kardelo takih skerčenih, oterpnjenih netopirjev, kakor da bi bili začarani.

Pač čudna je ta prikazen v prirodi, kako da živali pri hudim počitku zimo preživé!

Gotovo je, da se od hrane, ki jo pred spanjem vžijejo, čez zimo preživeti morajo. V to jim služi mast, ktera se jim posebno na jesen okrog beder pri ledvicah nabere. Žival jo čez zimo pogubí, tako da bi se moralo djati: ona edina ji je čez zimo življenje ohranila, celi organizem tako dolgo v pravem redu in miru obderžala, dokler da se žival na spomlad prebudí in si sama bolj čverstejši hrane poíše.

Pa, vé mirne zaspane stvarí, že se zima nazaj v svoje severne koče verne. Solnce se zasmeja in z ljubeznjivim svitom vse razgreje, sneg se solzí, ledeni oklepi potokov in rek pokajo, lahni jug čez njive in gaje veje in oznanuje bližnji prihod ljubeznjive Vesne, ki se iz južnih krajev nazaj poverne, cvetice seje, gojzde ozelení, radost in veselje v tužno serce sipa — vse klije, vse živí.

Nazaj se povernejo iz juga veseli ptički in izkličejo vso naravo iz nje tihega spanja. Zopet se gaj veselega petja razlega, gomizi prebujeni glasno žverčijo po dolgem spanju, vesela ribica v bistri vodici plava, čveteronogate živali se dvignejo in čez hrib in doline po domačem gojzdu novo oživljene skačejo. Tudi človeka neka tužna žalost, ki mu je čez zimo prosto čelo mračila, zapustí, tudi on se prebudí iz svojega zimskega spanja, ki ga je budeč med zidovi v gorki izbi prebil, in veselo stopi pred svoj prag, oziraje se po omlajeni naravi; vse prijazno ga vabi, tiha zelenjad, šumeči potok visoke goré, zelene livade — povsod novo življenje, novo veselje.

O vesela spomlad, kmalo k nam se verni, raztopi debeli sneg, in cvetlice, koder koračiš, zatrosi!

Zgodovinski pomenki.

GENIO. ANIGEMIO. CVLTORES. EIVS. V. S. L. M.

Cele v gospodski ulici Nr. 13.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Iz spisa: »Kdo so bili Noričani in Panonci, Kelti ali Slovenci?«)

Kadar popotnik v lepo savinsko dolino pride, najde staroslavno Celejo. Kamor se v tem prijetnem mestu le ogleda, povsod zadene na ostanke rimskih spomenikov. V prijazni Savinski dolini še vsako leto plužno črtalo izrova nove zaklade, in prijatelji starinoslovstva pribežijo od vsih straní sveta in kopajo in umivajo izrovane kamne v nepopisljivi radosti, da se je kaj najšlo, kar na večnega mesta nepremenljivo slavo opomeni. Slovenec izorje te ostanke in je pisano gleda, in ne vé, da so roke njegovih predstarišev je postavljale, da je to sad in plod slovenskega duha. Ker se na njih la-

tinske čerke najdejo in imena na „us“ in „ius“, ter misli, da ni je drugači, kakor vse to je rimsko.

O ubogi Slovenec, kteri nepoznaš več lastnih svojih imen! Ti bereš jezerokrat na rimskih spomenikih imé BELLICIVS [1]), in si tereš glavo, kar da pomeni in ne spoznaš, da je paganski očak svojega ljubega otroka po bogu belimu, bogu luči in svetlobe imenoval Bellecius — Belca Belka. Ker ne izhaja na ič, ek, ali ak, ter misliš, da je latinsko, ali pa v svojej sleposti daš veljati, kar ti ptuji učeni povedajo, da so imena keltiških obiteljev. Celjani hodijo mimo teh častitljivih spomenikov, berejo Uxori MARICCAE [2]) et filiæ MARVLLAE [3]) pa ne spoznajo svojih Marič̌k, svojih Marul. Scer so te imena ne nastale po prečisti Divici Marii, ali slovenska mati je enkrat imenovala svojo milo hčerko po Babi Mari [4]), ktera je v staroslovenskem bogočastju bila častena kot mati Bogov, kot roditeljca in redníca sveta, slična indički Bhavany Maji, iz katere je Baba Mara nastala. Celjan hodi mimo svojih kamnov in bere jezerokrat imé Ursinus, Ursella [5]), tudi Medulla, pa ne vé, da je imé Ursinus in Ursella latinski prestavek imena Medo, Medol, Medved, pod kateroj avataro [6]) so stari Slovenci Boga Bramata v celjski okolici častili. Koliko imén Avitus [7]) se ne najde na celjskih kamnih, ali nobeden Slovenec ne premisli, da Avitus ni druga, kakor barbarsko prestavljenje iména slovenskega Ticinus [8]), ktero na koroških kamnih tolikokrat najdemo, in ktero imé je obljubleno bilo pri starih Slovencih zavoljo tiča Wišnutovega Gharuda [9]), njegovega neločljivega spremljevavca, kteremu u čast je zadnji mesec leta (po zdajnem številu) posvečen bil in še zdaj staro sanskritsko imé Gruden nosi. Pa proč s to tožbo. Ni si kriv moj dragi rojak svoje nevednosti, nikdo ni te je *podučil* u veri in dogodivščini tvojih predstaršev, in kar se je tebi reklo, to je bilo nečastno in večidel lažljivo. Resnica zadnjič le obvelja in vresničile se bodo besede narodoljubivega in resničnega Herderja: „auch ihr so tief versunkene, einst fleissige und glückliche Völker (slavenski naimre) werdet eure alten Feste des ruhigen Fleisses und Handels wieder feiern“ [10]). Pa zdaj se čemo razlaganja našega napisa lotiti. „Etwas Näheres und Bestimmteres darüber (o pred stoječim napisu) zu sagen, ist nicht möglich, denn dieser Genius Anigemius stehet hier einzig, piše Muchar [11]) v svoji dogodivščini štajerski. Muchar, kteri je bil profesor klasičke filologie in potem takem mythologio grčko in latinsko dobro poznal, ne vé sveta, v kakšno bogočastje da taj Genius Anigemius spada. Latinski je tedaj ne, in koliko sem sam podučen v bogoslovju starih narodov, takšnega Genia nikjer ne najdem, razun u slovenski mythologii. Čudno se mi zdí, da Muchar, ni očitno rekel, to je kakšni keltiški bog. Njegov priverženik in bojovnik Keltizma g. fajmošter Rikard Knabl [12]) je prederzniši, on z unim znanim „sic volo sic jubeo“ vse keltizira, celò reka Savina je dobila od Keltov imé, in ne je slovenska za tega voljo, ker se San veli, Slovenec pa ji Savina pravi. On najde v keltiškem jeziku, kterega ostankov je pri moji duši sila malo, nekšno besedo San, kar se pravi „zdrav“, in misli, da je imé zatega voljo dobil, ker mimo ozdravivnih Laških toplic teče!!! O ti uboga Savina tako si bila od svojega izvira v Sučavi do Laških toplic brez imena! Scer zadnjič naš starinoslovec vidi, da bi se mu znalo tako terdenje podreti, in prosi naj čitatelji njegovo mnenje le za samo konjekturo dajo veljati, ali znamenito zmiraj ostane, kako se pri nas starine izprašujejo in s kakimi stebri se branitelji keltizma trudijo ga podpirati. Tudi mi smo v keltiških slovnikih iskali besede „san“ ali dozdaj ni še najšli. Ako je g. odbornika štajarskega historičkega družtva slovenska beseda Savina motila, bi vendar premisliti znal, da se v slavjanski zemlji tudi reka San (v Galicii) najde, kjer nikdar nije nobena keltiška noga hodila, kakor ni v Štajeru, razun ako je rimska vlada vojake galičke sem v posadko pošiljala, ali pa, ako so stari Kelti bili tako potaželjni turisti, kakor zdajni prebivavci stare Galie.

(Konec sledi.)

[1]) Muhar Gesch. der Steierm. I. B. pag. 352. — [2]) Idem pag. 364. — [3]) Idem pag. 364. — [4]) Dr. Hanuš Wissenschaft des slav. Myth. pag. 118. — [5]) Muchar Gesch. d. St. I. pag. 353. — [6]) Vollmer Myth. Lex. pag. 641. Wiese Indien II. 352, Kollar Slav. Bohyn. 334. — [7]) Muchar Gesch. der Steierm. I. 387. — [8]) Eichhorns Beiträge I. 43. — [9]) Majer Myth. Lex. pag. 173. — [10]) Herder Ideen zur Phil. der Gesch. IV. pag. 36. — [11]) Muchar Gesch. der Steierm. I. 353. 354. — [12]) Schriften des histor. Vereins in Steierm. II. Heft pag. 4. J. u. so fort.

Novičar iz slovenskih krajev.

Terst 25. feb. Zima, o kterej v Terstu komaj govoriti smemo, kjer tukaj sneg, če tudi včasih nekoliko naletje, vender čez dan ne obleží, je bila letos do preteklega tedna jako gorka in prijazna. Te dní pa je vstala huda burja, sneg je bližnje griče pobelil in gorki zrak zmrazil. Ljudjé tožijo zoper mraz. Ako vendar zapazujemo po tergu semtertje prodajavke s polnimi jerbasi lepo cvetečih cvetic, nas minejo misli o hudi zimi.

Ko se je tukaj zvedla novica o poskušenim umoru presvitlega cesarja, se je vsak čudil in stermel nad tako hudobnim naklepom. Drugi dan ob dvanajstih je bila zahvalna sv. maša, ktero je sam škof opravljal, za srečno rešitev njegovega veličanstva. Pri tej slovesnosti je bila tudi zbrana istrianska straža, ki obstojí iz enega celega bataljona, vsa po vojaško izurjena, pa v narodni istrianski opravi z muziko, majhne fante ima za trobentarje. Ta straža, iz samih korenjakov zbrana, je gotovo zlo mikavna in Teržačani jo močno hvalijo.

Vojska Černogorcev zoper Turke ima tukaj mnogo sočutja, Turkom nobeden sreče ne privošči, ker zatiranje in nečloveško ravnanje s kristjani je vse razdražilo. Čuje se, da je francoski poslanec v Carigrad šel naznaniti ondašnji vladi, da francoska vlada bo ravnala v porazumljenju z austriansko in rusko.

Lutomer 22. feb. Brrrrrr, huš! Tak brnijo danes ljudí, kojem silovita nenavadna bura po cestah ali stezah hodjenje preprečavlja.

Vremenarski preroki svojim oznanilom: „Letos ne bude snega“ so potihnuli. Od 22. pret. mesca vidili smo pervič obraz njega; sedaj pak imamo ga za dovolj. Merzlota nas samo po srednom sili.

Časnik „Presse“ pod brojom 40. t. g. je tudi na našo školo natekel, i besedo od 4. razreda ali klasa spružil. Kdor okolnosti naše varaške ljudske šole barem nekaj pregleda, mu temelitje 4. razreda brez tretjoga nemore zadostiti.

Okolčani lutomerski!! Po mislih i namenu večine domorodcov dostavite osnovo 3. razreda kod naše učivnice; da bodete se hvaležni skazali dobrotljivemu pok. g. dr. J. Gottweis-u, koji je skerbel za temelitje 4. razreda. — Spomente se zlate slavjanske besede: Sloga, i prevdarite kaj sloga — složnost pomeni! Jaz mislim, da ne bi bilo prenapeto, ako bi h temu načinu vsaka občina od 50 do 100 fl. pripomogla, da bi se po takem glavnica temeljila, od koje obresti bi se za obderžanje učilnice porabili. — Premislite koliko potroškov pri izučevanju svojih dečkov bi si vi prihranili, ako bi imeli glavno ljudsko školo v Lutomeri. Ne pridejo potroški nekim starišom v dalejšnih mestih od jednoga otroka samo u jednoj godini že na 100—140 fl. srebra? Ne bi se to pustilo pri domači skoli u 3. ali 4. razredu tudi potrošiti? Ali ni vam lubše, ako svoje otroke vsak dan vidite, njim u potrebah pripomoči zamorete, kakor pak jih tjudnjim rokam, Bog vé kakim, izročiti. Starši bo-

golubni! kojim vam je mar za srečo i blagostanje svojih otrok! nepustite to stvar zapstonj brez haska mimo iti; vreme je kratko, delajmo dokler je dan. Ne zamudimo žrtev polagati na žartvenik (oltar) naše domovine k izobraženju naše mladine, i uživanju dušnoga življenja u obče.

Iz Laškega (Tüffer). Ako se kadkad za prid domovine in vspeh materinskega jezika vneti domorodci snidejo, da Lblančane s kako slovensko igro razveselé, ni skoraj temu več čuda, pa če se v tihem in samotnem tergu toliko rodoljubivih domorodcov najde, kteri si z velikim trudom prizadevajo s slovensko igro v njedri jih sobratov ogenj žlahtne ljubezni do drage slovenščine vpaliti; je to častipolno delo vredno razglašenja po Slovenije daljnih krogih. To velja od Laškega tèrga, kde so na večer 20. t. m. iskreni domorodci „Dobro jutro“ in nektero kratko nemško igro od Kotzebue-a igrali. Naj mi bo pripušeno, tukaj le perve igre z nekterimi besedami omeniti. Neposredoma pred igro je jeden g. igravcov s kratkim nagovorom žalostno naznanil grozno nevarnost, v kterej so Njih veličanstvo naš predragi cesar 18. t. m. bili, ter hvalo Večnemu izrekel, po kterega modrej previdnosti se ni še hujši nesreča pripetila, — gromeči „Živio“ in odpevanje austrianske narodne hvalnice (Volkshymne) sta teh besed odmev bila. Po tem se je igrati začelo. Tiho veselje je vsak rodoljub občutil pri pogledu nadušenih igravcov, kteri so se močno trudili, tudi slovenskej igri veljavnost pridobiti. Igranje je bilo okroglo in mično, jezik gladek posebno iz ust krasnih domorodk. Čas od jednega do druzega čina so nam dobro izurjeni godci z milimi slovenskimi vižami kratili. -- Hvala lepa gre tedaj čast. gospodom, kteri so se samovoljno tega imenitnega dela lotili, ter vèrli gospé, in ljubeznivim gospodičnam, ktere so s tolikim trudom ta lepi dar na oltar drage Slave položile. — Veseli in zadovoljni smo vsi zapustili gledališče, noseči v serci vnovič spodbujeno ljubezen do cesarja našega, in do mile naše domovine slovenske. L. R—kl.

Iz Senožeč 25. feb. Ni davno tega, ki je en voznik na Gaberku zmerznil, kakor so nam Novíce povedale. Mislil sim, da si bodo ljudjé to vender zapomnili, čez Gaberk, kjer jih je že toliko svoje življene zgubilo, ponoči v hudi zimi, kjer večidel nar bolj hudo mede, vender ne hoditi; pa kakor jez sodim, da ta nesrečnik, ki je včerajno noč, to je med 23 in 24. t. m. na imenovanem kraji vnesrečil, ni mislil, da se njemu zná ravno taka zgoditi, ko se je v tako predvideno nesrečo podal. Še je zmerznjenec govoril, ko so ga najdli, pa kakor je navada pri kmetih — „je zmerznjen, denimo ga, da se otaja“ — so ga pripravili v gorko sobo, kjer je ta revež zavoljo prenagle spremembe gorkote, umreti mogel.

Novičar iz mnogih krajev.

Svitli cesar se čedalje bolj počuti, in nasledki vsekane rane, kakor vročina glave, nepokojno spanje odjenjajo. — Pretečeno saboto, to je 26. februarja so na Dunaji hudodelnika Ivana Libeny-a zavoljo glavne izdaje, ktero je z morivnim napadom na cesarja dopernesel, na starem morišu pri „Spinnerin am Kreutze“ obesili. Obsojeni je bil sin Ivana Libeny-a, poštenega moža, žnidarja in posestnika, iz Čakvara v Stolno-belograški stolnici na Ogerskem, 21 let star, katoliške vére, neoženjen, po rokodelstvu šivar. Ne more se rêči, da je bil v svoji mladosti zanemarjen, ali da bi se bilo s slabo izrejo že v očetovi hiši nagnjenje k hudodelstvu v njem vcepilo. Poprej je pošteno živel, in še celò o času ogerskega punta se on in njegov oče nista zoper našo vlado nič pregrešila. Sina so scer Ogri prisilili, da je kot soldaški šivar v terdnjavi Arad obleko za vojšake delal, pa zavoljo te persilene tlake je bil, kot popolnama opravičen, po vzetju Arada domú spušen. Pa slaba tovaršija v Peštu ga je v letu 1850 spridila, ker se je s sedajno vlado na Ogerskim z nezadovoljnimi pajdaši rokodelskiga stanú pečal, in že tačas se je v njem grozna misel zbudila; le s takem hudodelstvom bi se ogerska dežela osvoboditi dala. S to miseljo navdan se je mesca marca 1851 na Dunaj podal, kjer je slabo pajdaštvo ogerskih rokodelcov v njem sovraštvo proti naši vladi še bolj poterdilo. Pred dvema mescama si je na tergu, kjer se starina prodaja, med raznimi noži tistega zbral, kteri se mu je za prekleti namen nar pripravniši zdel, namreč kuhinski nož s terdnim lesenim deržajem. Nož je bil 10 in 1 četert pavcov dolg, in pri deržaju 2 pavca širok. Na obéh straněh ga je še do 5 pavcov ojstro nabrusiti dal. Zvedši, da se cesar vsaki dan opoldne po mestnem obzidju sprehaja, se je 12 dní zaporedoma s tem grozovitim handžarom, kterega je pod suknjo skritega nosil, tje podal, in na cesarja prežal mu smertno rano vsekat. 18. dan t. m. je po končanem delu, brez južne, na bastaj šel, in kakor je bilo v predzadnjem listu Novíc povedano, svoj grozni naklep speljal. Z namenom smertni vdar z nožem ponavljati, bi bil gotovo cesarja vsmertil, pa k sreči ga je cesarjev adjutant grof O'Donel ob tla vergel, in potem Dunajski mestnjan Ettenreich z drugimi popolnoma zmagal in zorožil. Vès bésen, da ni svojiga hudobnega naklepa dosegel, se je, ko so ga v jetnišnico peljali s kričanjem „Živio Košut“ prav sirovo obnašal. V začetku preiskave je bil prav zanikern, pa dogovori duhovna in skozi 6 dní neprenehano izpraševanje pri sodbi so v njem britko skesovanje nad groznem hudodelstvom obudili, tako da se je pri razglašenju obsodbe, ktero so mu v četertek na znanje dali, pod težo svoje pregrehe zgrudil. V saboto je že ob 6 zjutraj na morišu velika množica na-nj čakala, kamor so ga še le ob pol devetih na lojterskem vozu pripeljali. Strašno je burja pihala in tako medlo, da se 50 korakov delječ nič ni viditi moglo. Do vislic pridši je teško zaječal. Strašan in vès zdivjačen je bil gledati. Lasé, ki so mu popred černe bile, so mu v 48 urah skoraj sive postale, in ježaste na glavi stermele. Večkrat je na duhovna pogledal, in molitve, ktere mu je ta po ogersko narekoval, po njem ponavljal. Po odvzetih verigah mu je auditor še enkrat sodbo čez njega glasno prebral. Potem je profos, kakor je stara navada, še enkrat vojaškega povelnika, kteri ga je z veliko trumo konjikov in pešcov spremil, za njega za milost prosil. Po odgovoru tega „le pri Bogu je milost“ se ga je rabelj lotil, in z vervjo na vislice potegnjen je zadnjo besedo „Jezus Kristus“ izustil — le ta mu grozno hudodelstvo odpustiti zamore. — Nar važniši novíca, nad ktero se bojo gotovo vsi bravci „Novíc“ razveselili, je ta: da so vse razpertije med našo vlado in Turčijo poravnane, toraj se nam ni treba bati, da bi nova vojska ljubi mir kratila. Turk je obljubil vse, kar naš cesar od njega tirja, popolnoma spolniti. Cesarski poslanik Leiningen se je že iz Carigrada skozi Ljubljano na Dunaj podal. — Iz Černogore se zvé, da je rusovski polkovnik ali oberstar Kovalevsky Černogorcam nasvetoval, da bi Turkov ne napadali, temuč samo se jim, ako bi treba bila v bran stavili. Potem se je z dvema austrianskima častnikoma k Omer-pašatu podal, ga vsaj za toliko časa s Černogorci pomiriti, da bo austrianski poslanik iz Dunaja prišel. — Švajcarjem se huda prede. Tesinski kanton je od Laškega popolnoma ločen, kjer se tudi žito tje ne smé prepeljati, tam vedno hujši dragina nastaja. Število iz Lombarškega pregnanih Tesinčanov je 3900. Lahi so jih pri odhodu preklinjali in zasramovali.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*